

Prečo zlyhala pop-kultúra v Cirkvi?

Branislav Michalka

30. júla 2020 ✚ Kultúra

Pop-kultúra - nová univerzálna báza komunikácie

V 60. rokoch 20. storočia sa pop-kultúra stala univerzálnou. Dovtedy predstavovala len jednu z možných kultúrnych alternatív, popri národných či náboženských kultúrach a popri tzv. vysokej európskej kultúre (opera, balet, galérie, krásna literatúra a pod.). V 60. rokoch sa však stali rockové skupiny rovnako populárne v Japonsku alebo vo Venezuele, rovnaké komiksy sa čítali po celom svete, filmy prestali zobrazovať výlučne prostredie strednej triedy a prezentovali rovnaké mládežnícke subkultúry. A mládež sa s nimi identifikovala na celom svete.

V priebehu tejto desiatky revolučných rokov, sa stala pop-kultúra spojivom, ktoré predstavovalo spoločný záujem a komunikačnú bázu pre väčšinu mládeže v civilizovanom svete. Každý vedel kto sú to Beatles a preto sa mohli stať spoločnou témou komunikácie mladých ľudí z veľmi vzdialených prostredí. Postupne vznikli média, ktoré šíрили do celého sveta tohto ducha univerzálnej pop-kultúry.

Do čias 60. – 70. rokov spadajú tiež udalosti v Cirkvi, ktoré by sme v skratke mohli rozdeliť na reformy a reakcie na reformy. Reformy predstavuje II. vatikánsky koncil a jeho aplikácie do praxe Cirkvi. Reakcie prišli okamžite a nám nejde o to skúmať, ktoré z nich boli negatívne a ktoré pozitívne. Hovorme len o reakcii, ktorá sa explicitne nevyjadrovala k reformám, ale bola veľmi výrečná. Tou reakciou bolo to, čo sa nazývalo za socializmus „hlasovanie nohami“, čiže – útek z Cirkvi. Nech už boli jej bezprostredné príčiny akékoľvek, čím ukázali a stále naliehavejšie ukazujú veľký odpad od Viery a Cirkvi, ktorý časovo koliduje s pokrokom a dobrotou.

Existuje nie? ako kresťanské umenie?

Túto skutočnosť si uvedomili tak vysokí predstavitelia Cirkvi ako aj drobný klérus. Bola pre nich šokom, pretože očakávali pravý opak. Mysleli si, že keď prispôbia Cirkev svetu, tak sa do kostolov nahrnú davy ľudí vidiaci, že Cirkev už nemá predsudky. Nestalo sa tak a úpadok pokračuje. Každopádne všetci si uvedomovali, že novú situáciu treba nejako riešiť. Hlavná otázka znela: ako dostať späť do kostola mládež?

Hovorme k nim ich jazykom

Pri pozorovaní zmien v mládežníckych prioritách počas 60. rokov, zistil aj klérus, že sféra populárnej kultúry, ktorá kedysi predstavovala len sféru zábavy určenú na chvíľu oddychu, sa teraz premenila na ideológiu, životný štýl, spôsob myslenia a vytvárania vzorových rámcov sociálneho chovania. Počúvať rockovú hudbu, to už nebola záležitosť tancovačky, ale celý filozofický systém. Poslucháč absorboval myslenie interpreta a jeho postoje ku všetkému – od vesmírnych letov až po vegetariánstvo. Ovládnutie mladej populácie pop-kultúrou bolo dokonalé a monolitné. Kto sa opovážil ignorovať alebo nestíhal absorbovať novinky v pop-kultúre, ten bol ostrakizovaný a vysmievaný v mládežníckom kolektíve. Na báze vedomostí z pop-kultúry sa nadväzovali známosti („čo počúvaš?“), plánovali domáce financie (nákup hi-fi veže v mladej rodine), získavala sa spoločenská prestíž. Kto nevedel niečo o pop-kultúre, najmä o hudbe, ten

neexistoval.

Klérus z tohto poznania vyvodil záver, že pokiaľ chce prilákať späť do kostolov mládež, tak s ňou musí pristúpiť na nepísanú dohodu: my budeme akceptovať vašu komunikačnú bázu a vy budete akceptovať naše dogmy a vieru. Táto úvaha by možno bola správna, pokiaľ by sa nezabudlo na jednu podstatnú vec: pop-kultúra nebola len neutrálnou komunikačnou bázou, bola to ideológia úzko kooperujúca s liberálnymi a ľavicovými proticirkevnými prúdmi. Chtiac či nechtiac sa u jej konzumentov vytvárali vzorce chovania, ktoré odpadnutiu od viery skôr napomáhajú než by mu boli schopné zabrániť.

Navyše tu boli idoly pop-kultúry, ktoré mali tú nepeknú vlastnosť, že to boli – idoly, čiže modly. A modlám sa treba klaňať. Konzument pop-kultúry môže chodiť do kostola a žiť vzorným morálnym životom, ale zriekne sa svojho idolu, ktorý tak nežije, či dokonca šíri proticirkevné myšlienky? Nie, ešte ho odovzdá v rámci nostalgického sentimentu svojim deťom a vnúčatám. Tie už nemusia byť také zásadové ako rocker-deduško a priučia sa od idolu aj trochu tej pop-kultúrnej morálky. Krok za krokom sa táto morálka šíri a to čo malo byť len médiom na získanie duší sa stane pánom duší.

Prečo to nefunguje?

Avšak odhliadnime na chvíľu od vieroučných a morálnych problémov, ktoré môžu nastať s používaním pop-kultúry v Cirkvi a sústreďme sa len na žiadaný efekt. Čo malo byť účelom použitia pop-kultúry ako komunikačnej bázy s mládežou? Jej návrat do kostolov. Naplnili sa tieto očakávania? Nie, kostoly sa naopak ďalej vyprázdňujú. Prečo to nefunguje?

Príčin je viacero. Jednu sme už naznačili. Je ňou samotné cirkevné akceptovanie pop-kultúry, ako komunikačnej bázy medzi ňou a mládežou. Týmto krokom Cirkev nechtiac odobrila spôsob existencie, z ktorého pop-kultúra vyrástla. Tí, čo pop-kultúru vytvárali do nej vkladali svoje idey a to čo vidíme, vizuálna forma, to je viditeľné vyjadrenie týchto ideí. A tie rozhodne neboli svojou podstatou kresťanské. Myslieť si, že preberiem vonkajšie formy a ideí sa zbavím, je dokonalé nepochopenie toho čo to pop-kultúra, ako aj akákoľvek ideológia, je.

Samozrejme sa tak nestalo a podľa hore uvedeného popisu, krok za krokom sa generácie posúvajú do takej pozície, v ktorej si musia vybrať medzi životom podľa pop-idolov a životom kresťana. Všetko speje k tomu, že si vyberú pop-idol, ako o tom svedčí aj množstvo pôvodne kresťanských pop-idolov, teraz úspešne rozvedených či inak podobne zaopatrených.

Druhou príčinou je fakt, že tí, čo s určitou ideou niečo vytvárajú, dávajú do svojho výtvoru nielen talent ale doslova aj dušu a dodávajú tým svojmu výtvoru autenticitu, ktorá sa len ťažko napodobňuje. Nezáleží na tom či je to idea dobrá alebo zlá. Pokiaľ nejaký umelec celým svojim životom prezentuje revolučné rebelstvo alebo romantickú životnú rozháranosť, tak je to na jeho tvorbe cítiť. Môžete ju odsudzovať, ale zároveň uznáte, že je to autentické. Keď írsky skupina Pouges spieva o bitke v krčme, tak im veríte.

Horšie je to vtedy, keď vezme do ruky gitaru pán farár alebo nejaký „stretkový“ kráľ a začne krčovitým predvádzať napodobeninu rebela, či spontánneho klauna alebo v ženskom prípade, roztancovanej pop-divy. Všetci, čo poznajú autentický originál cítia a vidia tú neúprimnosť a „nezažitosť“ celého konania. Vidia, že je to buď účelové (to v lepšom prípade) alebo silene chcené, ale nenaplnené skutočnou dušou pop-kultúry. Mládež v konečnom dôsledku vyhodnotí situáciu nasledovne: ide za autentickou pop-kultúrou, pretože pri

sledovaní cirkevnej pop-kultúry vzniká u nej a nielen u nej jeden druh pocitu, ktorý má leví podiel na úteku z Cirkvi. Nielen mládeže. Je to pocit trápnosti.

Zostal len pocit trápnosti

Tento pocit v kostole nevalcuje len príslušníkov mládeže. Starší muži, hľadiaci s vytreštenými očami na infantilné popové pesničky, podlizovanie sa mládeži a krčovité tance, sa časom rozhodnú nezúčastňovať sa na niečom, čo ich neustále privádza do pocitu trápnosti. A predovšetkým krčovité nabádanie starších ľudí, aby sa pridali a mávali rukami, spievali pop-kresťanské piesne a prejavovali krčovité pop-nadšenie, je dokonale fungujúcim odpudzovačom každého, kto má minimálny zmysel pre ľudskú dôstojnosť a integritu osobnosti u starších ľudí.

Tento všetko prenikajúci pocit trápnosti, nie že by do kostola niekoho prilákal, ale naopak z kostola neomylné vyháňa. Tak isto bodrý, neformálny a krčovito spontánny kňaz, snažiaci sa za každú cenu pôsobiť „nekňazsky“. Zaiste, tento typ pop-kňazov žne úspechy v médiách, je pozývaný na festivaly a na festivale ho počúvajú. Avšak festival nie je kostol a kostol nie je festival. Kostol sa vyprázdňuje a veriaci a teda aj mládež ubúdajú. Nefunguje to.

Ľudia, hľadajúci sakrálnosť totiž hľadajú niečo „iné“, niečo čo bežne vo svete nevidia, niečo z „iného sveta“. Ponúknuť im rozriedenú, krčovitú a silenú verziu pop-kultúry znamená znechutiť aj tých skalných, ktorí nechceli odísť za žiadnych okolností.

Jednou z ciest ako stabilizovať situáciu, čiže udržať aspoň tých čo zostali (snívať o davoch valiacich sa do kostolov už prestali aj najväčší optimisti koncilových reforiem) je prestať považovať pop-kultúru za médium, ktoré pritiahne mládež do chrámu. Nepritiahne. Zostanú prázdne kostoly. A pocit trápnosti.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/preco-zlyhala-pop-kultura-v-cirkvi/>